

- ⊕ **שם הכלי:** שאלון מעורבות משפחתית
- ⊕ **פוח בשנת:** 1996, **על ידי:** בייקר ועמיתיה (Baker, Blacher, and Pfeiffer, 1996).
- ⊕ **תורגם לעברית בשנת:** 2002, **על ידי:** צומי (צומי, 2002)
- ⊕ **תורגם לעברית בשנת:** 2013, **על ידי:** כרים נסר

1	מטרת הכלי	לבדוק את המאפיינים ואת רמת המעורבות המשפחתית בקרב אוכלוסיית האנשים עם מוגבלות שכלית המתגוררים במעונות פנימייה. לשאלון קיימות גרסאות שונות, בהן נעשה שימוש במס' מחקרים עם אוכלוסייה זו (צומי, 2002; Araten-Bergman et al., 2012; Schwartz, 2005; Schwartz & Tsumi, 2003).
2	סוג כלי המחקר	שאלון
3	אוכלוסיית היעד	משפחות של ילדים הנמצאים במעונות פנימייה
4	אופי הדיווח	דיווח עצמי של המשפחות
5	מבנה הכלי	<p>השאלון כולל 21 שאלות המתייחסות לשלושה נושאים: מאפיינים של המעורבות המשפחתית, שביעות רצון ההורים ממעורבותם ושביעות רצון כללית מההשמה. במחקר הנוכחי, נעשה שימוש ב-11 שאלות הקשורות למאפיינים של מעורבות משפחתית, השתתפות בקבלת החלטות ושביעות רצון ממידת המעורבות.</p> <p>לצורך בדיקת מאפייני המעורבות המשפחתית נכללו 5 שאלות: א. מס' הפעמים שההורים ביקרו במעון בשלושת החודשים האחרונים; ב. מס' הפעמים בהן ביקרו הדיירים בבית; ג. מס' הפעמים שהתקיימו פגישות עם אנשי צוות; ד. השתתפות בפעילויות חברתיות ובאירועים במעון הפנימייה שאליהם הוזמנו ההורים.</p>
6	סוג סולם המדידה	<p>מורכב מסוגים שונים. 1. מעורבות הורים נבחנה על פני סולם ליקרט עם 4 דרגות הנע מ-1 (בכלל לא) ל-4 (כל פעילות); ה. השתתפות בוועד הורים (0 = לא, 1 = כן).</p> <p>2. לצורך בדיקת מידת המעורבות בקבלת החלטות נכללו שלוש שאלות של כן ולא (0 = לא, 1 = כן): השתתפות בהחלטות לגבי תכניות אישיות, תכנון עתידי והחלטות כלליות במעון. סכום שלושת הציונים נתן את הציון הכולל של מעורבות בקבלת החלטות.</p> <p>בנוסף נכללו 3 שאלות לבדיקת שביעות רצון ההורים ממידת מעורבותם: א. שביעות רצון מרמת הקשר עם הבן/בת, בסולם של חמש דרגות מ-1 (נמוכה מאוד) ועד ל-5 (גבוהה מאוד); ב. שביעות רצון מרמת הקשר עם אנשי הצוות, בסולם של חמש דרגות מ-1 (נמוכה מאוד) ועד ל-5 (גבוהה מאוד); ג. שביעות רצון ממידת מעורבותם בשירותים הניתנים במעון. בסולם של חמש דרגות מ-1 (בכלל לא) ועד ל-5 (שותפות מלאה). ממוצע הציונים של שלוש השאלות נתן את הציון הכולל של שביעות רצון</p>

מהמעורבות		
פריטי דירוג	סוג הפריטים בכלי	7
21 פריטים	אורך הכלי	8
מהימנות בינונית (נסר, 2013): מעורבות בקבלת החלטות: אלפא של קרונבך = 0.69. שביעות רצון מהמעורבות: אלפא של קרונבך = 0.63.	מהימנות	9
לשאלון המקורי לא קיימים נתונים לגבי מהימנות ותוקף. השאלונים עברו תרגום לשפה הערבית והתאמה להקשר החברתי-תרבותי של אוכלוסיית המחקר הספציפית, קרי משפחות של אנשים עם מוגבלות שכלית בחברה הערבית. התאמת הכלים התבססה על התהליך המוצע על-ידי גייסינג'ר (Geisinger, 1994), וכללה מספר שלבים שמטרתם להבטיח התאמת הכלים לשימוש עם אוכלוסייה השונה באופן מהותי מזו שהכלים נבנו עבורה במקור	תקיפות	10

רשימת מחקרי קרן של"ם אשר עשו שימוש בכלי:

שם המחקר	מק"ט
כרים נסר (2013). הגברת מעורבות משפחתית באוכלוסיית אנשים עם מוגבלות שכלית במעונות פנימייה בחברה הערבית. אוניברסיטת חיפה. (מנחות: ד"ר דליה זק"ש וד"ר עמליה סער)	578

שאלון מעורבות משפחתית

בייקר ועמיתיה (Baker, Blacher, and Pfeiffer, 1996)

תרגום לעברית: צומי, 2002, תרגום לערבית: נסר, 2013.

שאלון להורים:

המשיב: _____ (1) אם _____ (2) אב
 שנת לידה: _____ 19____ ארץ לידה: _____ לאוס: _____
 מצב משפחתי: _____ (1) נשוי _____ (2) גרושה _____ (3) אלמנה _____ (4) רווקה
 מספר ילדים: _____ מספר ילדים הגרים בבית ההורים: _____
 חשכלה (מספר השנים שלמדו החל מכיתה א'): _____ עיסוק נוכחי: _____
 כיצד היית מגדיר את מצב בריאותך הכללי: _____ (1) בריאות טובה מאוד _____ (2) בריאות בינונית _____ (3) בריאות לקויה
 כיצד היית מגדיר את עצמך: _____ (1) חרדי _____ (2) דתי _____ (3) מסורתי _____ (4) חילוני
 מקום מגורים (שם הישוב): _____
 כמה זמן לוקח לך להגיע מביתך למעון בו שוהה בנבואתך: _____
 (1) פחות מרובי שעה _____ (2) בין חצי שעה לשעה _____ (3) בין שעה לשעתיים _____ (4) בין שעתיים לשלוש _____ (5) יותר משלוש שעות

השאלות הבאות מתייחסות לבנאובתך:

שם הנעון בו שוהה בנבואתך: _____
 כיצד מוגדרת רמת הפיקור השכלי של בנבואתך: _____
 (1) פיקור קל _____ (2) פיקור בינוני _____ (3) פיקור קשה _____ (4) פיקור עמוק
 מספר השנים שבנבואתך שוהה במעון: _____

נדדה לך אם תוכל לספר לנו על הקשר שלך עם בנבואתך ועם אנשי הצוות במעון:

- כמה פעמים ביקרת במעון בשלושה חודשים האחרונים? _____ פעמים.
 כמה פעמים הונקשרת בטלפון לבנבואתך למעון בשלושה החודשים האחרונים?
 _____ פעמים _____ לא רלוונטי (לבואבת אין אפשרות לשוחח בטלפון).
- כאשר אתה מבקר במעון, הערך כמה זמן נמשך כל ביקור: _____ (1) עד חצי שעה _____ (2) בין חצי שעה לשעה _____ (3) בין שעה לשעתיים _____ (4) יותר משעתיים
- בזמן ביקור טיפוס במעון, כמה זמן אתה מקדיש כזי להימש עם בנבואתך וכמה זמן אתה מקדיש לפגישות עם הורים אחרים אנשי הצוות במעון? (נא ציין בדקות את משך הזמן שאונה שוהה עם כל גורם):
 נפגש עם בניובתי _____ נפגש עם הורים אחרים _____ נפגש עם אנשי צוות _____
- חיך מתקיימת בדרך כלל הפגישה שלך עם בנבואתך בעת הביקור במעון?
 (1) בחדר המגורים של בניובתי _____ (3) בחדר המיועד לביקורי ההורים _____ (2) בחצר המעון _____ (4) אני ב"כ יוצא עם בניובתי מחוץ למעון _____
- כאשר אתה מגיע לבקר את בנבואתך במעון, האם אתה מביא אתך משהו בדי"כ? _____ (1) כן _____ (2) לא
 אם כן, פרט מה: _____
- האם אתה נוהג לקנות לבנבואתך בגדים במהלך השנה?
 (1) איני קונה לבניובתי בגדים _____ (3) אני קונה לבניובתי בגדים באופן קבוע _____ (2) אני קונה לבניובתי בגדים לאירועים מיוחדים _____ (4) אחר: _____

7. האם אתה נוהג להגיע לפעילויות במעון אליהן ההורים מוזמנים, כגון: מסיבות לקראת חגים, ימי הולדת, אסיפות הורים וכדומה:
 (0) לא מתקיימות במעון פעילויות אליהן ההורים מוזמנים
 (1) איני מגיע לפעילויות במעון
 (2) אני מגיע למעט מהפעילויות במעון
 (3) אני מגיע לרוב הפעילויות במעון
 (4) אני מגיע לכל פעילות במעון אליה ההורים מוזמנים

8. כמה פעמים הגיע הבן/הבת לביקור בבית בשלושה החודשים האחרונים? ____ פעמים
 9. האם נבדקת/נבדק מגיע הביתה לחופשות? (1) כן (2) לא אם כן, כמה זמן בממוצע הוא שוהה בבית:
 (1) מספר שעות (2) סוף שבוע (שישי-שבת) (3) יומיים-שלושה (4) בניבתי אינו מגיע הביתה לחופשות

10. האם היו לך פגישות עם אנשי הצוות במעון בשלושה החודשים האחרונים: (1) כן (2) לא
 אם כן, כמה פגישות התקיימו ביוזמת הצוות: ____ כמה פגישות ביוזמתך: ____
 11. האם במעון בו נמצא נבדקת/נבדק קיימות האפשרויות הבאות: (הקף בעיגול את הספרה המתאימה)

כ	ל	א	לא יודע
1	0	1	1. ביקורי הורים בכל עת (תמיד)
1	0	1	2. מתקיימים אירועים אליהם מוזמנים ההורים
1	0	1	3. הורים משתתפים בקבלת החלטות הנוגעות לחיי היום יום של בנסאבתם
1	0	1	4. הורים משתתפים בתכנון תוכניות עתידיות עבור בנסאבתם
1	0	1	5. הורים משתתפים בקבלת החלטות לגבי הנעשה במעון בכלל
1	0	1	6. מתקיימות שיחות עם הורים במסגרת קבוצתית

12. כיצד תדרג את מידת השותפות שלך בדברים המונחשים במעון:

- (1) איני שותף כלל
 (2) אני שותף בצורה פסיבית
 (3) אני שותף כמקבל או כמוסר מידע
 (4) אני מבצע פעולות שונות עפ"י הנחיית מנהל המעון או איש צוות אחר
 (5) אני שותף בצורה חלקית בתכנון, ביצוע ובקבלת החלטות
 (6) אני שותף בצורה מלאה בתכנון, ביצוע ובקבלת החלטות

13. האם הנך פעיל בעד הורים של המעון: (1) כן (2) לא

14. האם הנך פעיל בארגון אקייים בישוב בו אתה מתגורר: (1) כן (2) לא

- האם הנך פעיל בארגון אקייים ארצי: (1) כן (2) לא

- האם הנך פעיל בארגון התנדבותי אחר: (1) כן (2) לא

אם כן, ציין באילו ארגונים אתה פעיל:

15. באיזו מידה אתה מרוצה מהקשר שיש לך עם נבדקתך/נבדק השוהה במעון:

- (1) במידה רבה מאוד (2) במידה רבה (3) במידה מסוימת (4) במידה מועטה (5) במידה מועטה מאוד

16. באיזו מידה אתה מרוצה מהקשר שיש לך עם אנשי הצוות במעון:

- (1) במידה רבה מאוד (2) במידה רבה (3) במידה מסוימת (4) במידה מועטה (5) במידה מועטה מאוד

17. באיזו מידה אתה מרוצה מהיכולת שלך להשפיע על מה שקורה לבנדובנדך במעון?
(1) במידה רבה מאוד (2) במידה רבה (3) במידה מסוימת (4) במידה מועטה (5) במידה מועטה מאוד

18. מלבדך, האם יש מישהו אחר במשפחתך חמקך בקביעות את בנדובנדך במעון: (1) כן (2) לא, ציין מי: _____
19. מי לרעתך יבקר את בנדובנדך במעון, כאשר אתה לא תוכל לעשות זאת: _____

20. האם אתה רואה את המעון בו שוחה בנדובנדך כמסגרת מגורים לתמיד: (1) כן (2) לא
האם אתה חושב שבנדובנדך מסוגל לעבור לגור במסגרת אחרת, עצמאית יותר: (1) כן (2) לא
אם כן, האם שוחחת עם מישהו בנוגע לכך: ( ) לא ( ) כן, עם מי? _____

21. כיצד, לדעתך, היו החיים כיום במשפחתך אם בנדובנדך היה מתגורר בבית:
(1) הרבה יותר קשים (4) יותר טובים
(2) מעט יותר קשים (5) הרבה יותר טובים
(3) אותו הדבר

22. כיום, עד כמה אתה מרוח ממה שמחכה לבנדובנדך בעתיד:
(1) פחות מאשר לפני כניסתו למעון (2) יותר מאשר לפני כניסתו למעון (3) באותה מידה

23. האם היחסים שלך עם בנדובנדך:
(1) טובים יותר מלפני כניסתו למעון (2) טובים פחות מלפני כניסתו למעון (3) טובים באותה מידה

استمارة للوالدين

تكون شاكرين لك إذا استطعت أن تخبرنا/ تخبرينا عن العلاقة بينك وبين ابنك/ابنتك من جهة وبينك وبين العاملين في المؤسسة الداخلية من جهة أخرى:

1) كم مرة زرت المؤسسة في الأشهر الثلاثة الأخيرة؟ _____ مرات.
كم مرة اتصلت هاتفياً بابنك/ابنتك في الأشهر الثلاثة الأخيرة؟ _____ مرات
_____ لا توجد إمكانية للحديث مع ابني/ابنتي لأنه/لا يستطيع/ تستطيع الكلام.

2) عندما تزور ابنك/ابنتك، كم من الوقت تمضي/ين معه؟
(أ) نصف ساعة (ب) بين نصف ساعة وساعة (ج) بين ساعة وساعتين (د) أكثر من ساعتين.

3) عند زيارتك للمؤسسة، كم من الوقت تتركس/ين للقاء ابنك/ابنتك وكم من الوقت تتركس/ين للقاء أهالي آخرين وطاقم العاملين في المؤسسة؟ (الرجاء كتابة الوقت الذي تمضيه/نه مع كل واحد من هؤلاء بالتدقيق).

- التقي مع ابني/ابنتي لمدة _____ دقائق.
- التقي مع أمهات وآباء آخرين لمدة _____ دقائق.
- التقي مع العاملين في المؤسسة لمدة _____ دقائق.

4) أين تجلس/ين عادة عندما تزور/ين ابنك/ابنتك في المؤسسة؟
 (أ) في غرفة خاصة (ب) في ساحة المؤسسة (ج) في الغرفة المخصصة للزيارات (د) عادة أخرج مع ابني/ابنتي إلى خارج المؤسسة.

5) عندما تأتي/ين لزيارة ابنك/ابنتك، هل تحضر/ين معك بعض الأغراض؟
 (أ) نعم (ب) لا
 إذا كانت إجابتك نعم، اشرح/ي _____.

6) هل أنت معتادة على شراء ملابس لابنك/ابنتك خلال السنة؟
 (أ) أنا لا أشتري لابني/ابنتي ملابس
 (ب) أنا أشتري الملابس لابني/ابنتي فقط في المناسبات الخاصة
 (ج) أنا أشتري لابني/ابنتي ملابس
 (د) آخر: _____.

7) هل تحضري/ان المناسبات والاجتماعات التي تدعوك إليها المؤسسة؟ (مثل: حفلات بمناسبة الأعياد، أعياد ميلاد، اجتماع أولياء أمور، الخ)
 (أ) المؤسسة لا تقوم بفعاليات تدعو إليها الأهالي
 (ب) أنا لا أحضر الفعاليات التي تقوم بها المؤسسة.
 (ج) أنا أحضر قسم قليل من الفعاليات التي تقوم بها المؤسسة.
 (د) أنا أحضر غالبية الفعاليات التي تقوم بها المؤسسة.
 (هـ) أنا أحضر كل فعالية تدعوني إليها المؤسسة.

8) هل يزور/تزرور ابنك/ابنتك البيت للأستجمام؟
 (أ) نعم (ب) لا
 إذا كانت إجابتك "نعم"،
 كم مرة أحضرت/ ابنك/ابنتك إلى البيت في الأشهر الثلاثة الأخيرة؟ _____ مرات.

كم من الوقت يمكنك/تمكنت ابنك/ابنتك في البيت عند الزيارة؟
 (أ) عدد من الساعات (ب) ليومين في آخر الأسبوع (ج) يومين حتى ثلاثة أيام (د) ابني/ابنتي لا يأتي/تأتي إلى البيت أبداً.
 إذا كانت إجابتك "لا"، اشرح/ي _____.

9) هل اجتمعت مع العاملين في المؤسسة والمسؤولين عن ابنك/ابنتك في الأشهر الثلاثة الأخيرة؟
 (أ) نعم (ب) لا
 إذا كانت إجابتك "نعم"، كم من هذه اللقاءات كانت بمبادرة من طاقم المؤسسة؟ _____ لقاءات،
 وكم منها كانت بمبادرتك أنت؟ _____ لقاءات.

10) هل تتوفر الامكانيات التالية في المؤسسة التي يسكن/تسكن فيه ابنك/ابنتك (أحط بدائرة الجواب المناسب لك).

1.	يمكن للوالدين زيارة ابنهم/ابنتهم في كل وقت يريدونه	لا/لا أعرف	نعم
2.	المؤسسة تقوم بفعاليات تدعو إليها الوالدين	لا/لا أعرف	نعم
3.	يشارك الوالدين في القرارات المتعلقة بحياة ابنهم اليومية في المؤسسة	لا/لا أعرف	نعم
4.	يشارك الوالدين عادة في القرارات المتخذة في المؤسسة.	لا/لا أعرف	نعم
5.	يشارك الوالدين في التخطيط للبرامج المستقبلية المتعلقة بابنهم/ابنتهم	لا/لا أعرف	نعم
6.	تقام في المؤسسة لقاءات جماعية لجميع الأمهات والآباء	لا/لا أعرف	نعم

11) كيف تقدر/ين مدى مشاركتك بما يحدث في المؤسسة؟

- (أ) أنا لا أشارك أبدا.
(ب) موقفي في المؤسسة هو محايد.
(ج) أنا أشارك فقط كمن يأخذ ويعطي معلومات.
(د) أنا أقوم بفعاليات مختلفة بإرشاد من مدير المؤسسة أو أي عامل آخر.
(هـ) أنا أشارك بشكل بسيط في التخطيط واتخاذ القرارات في المؤسسة.
(و) أنا أشارك بشكل كبير في التخطيط واتخاذ القرارات في المؤسسة.

12) هل أنت عضو/ة في لجنة الأهالي في المؤسسة؟ (أ) نعم (ب) لا

13) هل أنت عضو/ة في جمعية "أكيم" في مكان سكنك؟ (أ) نعم (ب) لا

هل أنت عضو/ة في جمعية "أكيم" العامة؟ (أ) نعم (ب) لا

هل أنت عضو/ة في جمعية خيرية أخرى؟ (أ) نعم (ب) لا

إذا كانت إجابتك "نعم" الرجاء ذكر أسماء هذه الجمعيات/المنظمات: _____

14) إلى أي مدى أنت راضي/ة من علاقتك مع ابنك/ابنتك الذي/التي يمكن/تمكث في المؤسسة؟
(أ) بدرجة عالية جدا (ب) بدرجة عالية (ج) بدرجة متوسطة (د) بدرجة قليلة (هـ) بدرجة قليلة جدا

15) إلى أي مدى أنت راضي/ة من علاقتك مع طاقم العاملين في المؤسسة؟
(أ) بدرجة عالية جدا (ب) بدرجة عالية (ج) بدرجة متوسطة (د) بدرجة قليلة (هـ) بدرجة قليلة جدا

16) إلى أي مدى أنت راضي/ة من قدرتك على التأثير على ما يحدث مع ابنك/ابنتك في المؤسسة؟
(أ) بدرجة عالية جدا (ب) بدرجة عالية (ج) بدرجة متوسطة (د) بدرجة قليلة (هـ) بدرجة قليلة جدا

17) هل هناك فرد آخر من أفراد العائلة يزور ابنك/ابنتك دائما في المؤسسة؟

إذا كانت إجابتك "نعم"، أكتب من يكون/تكون _____

من برأيك يستطيع زيارة ابنك/ابنتك عندما لا تستطيع/ين أنت ذلك؟ _____

18) هل ترى بالمؤسسة التي يسكنها/تسكنها ابنك/ابنتك مكان سكن دائم؟ (أ) نعم (ب) لا
هل تظن/ين أن ابنك/ابنتك يستطيع/تستطيع الانتقال إلى مكان آخر يعطيه أكثر استقلالية؟ (أ) نعم (ب) لا
هل تحدثت عن هذا الموضوع مع شخص آخر (أ) نعم (ب) لا
إذا كانت إجابتك "نعم"، أكتب مع من _____

19) بحسب رأيك، كيف تكون حياتكم في البيت لو أن ابنكم/ابنتكم يسكن/تسكن معكم؟
(أ) أكثر صعوبة (ب) أقل صعوبة (ج) نفس الشيء (د) أفضل (هـ) أفضل بكثير

20) إلى أي مدى أنت متخوفة/ة من مستقبل ابنك/ابنتك؟
(أ) أقل مما لو لم يكن في المؤسسة. (ب) أكثر بعد دخوله إلى المؤسسة. (ج) خائف بنفس الدرجة (قبل وبعد دخوله/ها المؤسسة).

21) هل علاقتك مع ابنك/ابنتك:
(أ) أحسن بكثير مما كانت قبل دخوله/ها المؤسسة. (ب) أسوأ مما كانت قبل دخوله/ها المؤسسة.
(ج) جيدة بنفس المستوى (قبل وبعد دخوله/ها المؤسسة).